

Armáda České republiky má za cíl přiblížit se ostatním armádám, které participují v NATO. Jednou z oblastí, která si zasluhuje pozornost, je problematika životního prostředí ve vztahu k vodám. Dříve, podle zákona o vodách, existovala na Ministerstvu obrany funkce vodohospodáře rezortu. Zákon o vodách byl nedávno upraven v souladu s potřebami evropské integrace. Vznikly vodoprávní orgány, které působí i ve vojenských újezdech. Otázkou ale zůstává, zda-li je současná situace v ochraně vod v rezortu obrany srovnatelná se stavem v zahraničních armádách, odpovídá-li přístup k ochraně vod zahraničním trendům, blížíme-li se nebo vzdalujeme vyspělým armádám zemí Evropy a Ameriky.

1. Úvod

Soudobá literatura je chudá na publikace, které by se zabývaly výkonem veřejné (státní, obecné) správy ve vodním hospodářství z pohledu zahraničních armád. Existuje pouze minimum prací popisujících orgány ekologické služby v zahraničních rezortech obrany, aby bylo umožněno srovnání jejich postavení a struktur s naší ekologickou službou. Vývoj názorů na postavení a působnost ekologických orgánů je skutečně hektický, jak tomu dokládají novější poznatky průzkumu zahraničních struktur ekologických poradců. Je patrné, že existuje základní tendence k posílení environmentálního řízení u tradičních armád NATO, zatímco noví členové vykazují tendenci opačnou. Zajištění jednotlivých složek životního prostředí specialisty, v našem případě konkrétně vod, se stává marginální záležitostí. Ekologické orgány se zabývají ochranou životního prostředí v komplexu a ne výhradně problematikou vodního hospodářství či funkcí k ní příslušnou.

Ustanovení vodohospodářských funkcí je velmi významné, protože existuje zřejmá pozitivní souvislost se zajištěním ochrany vod v rezortu obrany. Usnadňuje dále mezinárodní spolupráci zemí s rozdílným právem životního prostředí a dosažení lepšího porozumění, protože existují funkční protějšky na úrovni různých organizačních struktur (stupňů velení) se stejnou odborností. Příkladem může být projednání první společné normy v ochraně životního prostředí STANAG 7141 EP, která zajišťuje prvotní spolupráci na úrovni rezortů ministerstev obrany povinným sdělením kontaktní osoby.

Ochrana vod byla řešena v několika projektech NATO CCMS (Výboru pro otázky moderní společnosti), který se zabývá životním prostředím. Předmětem zájmu byla zejména prevence a odstranění znečištění vod a souvisejícího média půdy. Například pilotní studie zabývající se znečištěním životního prostředí přes hranice států pocházejícím z vojenských a obdobných zařízení (1992-1998), se zaměřila na sběr povrchových vod v jednotlivých středoevropských povodích a šíření znečištění vodními toky. Studie „Environmentální aspekty využití bývalých vojenských pozemků“ (1994-1998) kladla důraz na asanaci pozemků a hledala vhodné metody čištění vody a půdy podle typů kontaminace, způsobené vojenskou činností. Další studie se zabývala ohodnocením používaných a nových technologií čištění a asanace kontaminované půdy a podzemní vody (1992-1998).

2. Zákon o vodách

Ochrana vod je upravena zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (tzv. vodní zákon). Zákon nabyl účinnosti k 1. lednu 2002. Účelem právní úpravy je chránit povrchové a podzemní vody, stanovit podmínky pro hospodárné využívání vodních zdrojů a pro zachování i zlepšení jakosti povrchových a podzemních vod a zajistit bezpečnost vodních děl. Zákon upravuje právní vztahy k povrchovým a podzemním vodám, vztahy fyzických a právnických osob k využívání povrchových a podzemních vod, jakož i vztahy k pozemkům a stavbám, s nimiž výskyt těchto vod přímo souvisí, a to v zájmu zajištění trvale udržitelného užívání těchto vod. Ve srovnání s předchozí právní úpravou a právní úpravou v zahraničí, v zákoně jsou zařazena význačná ustanovení ve vztahu k rezortu obrany resp. újezdním úřadům.

Každý, kdo nakládá s podzemními nebo povrchovými vodami, je povinen dbát o jejich ochranu a zabezpečovat jejich hospodárné a účelné užívání podle podmínek zákona a dále dbát o to, aby nedocházelo k porušování jiných veřejných zájmů chráněných zvláštními právními předpisy, zejména a ochrany přírody a krajiny a životního prostředí (zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí a zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny).

Zvláštní právní úpravě jsou podrobeny přírodní léčivé zdroje a zdroje přírodních minerálních vod, které řeší také tzv. lázeňský zákon (zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech) a vody, které jsou vyhrazenými nerosty podle zvláštního zákona (např. zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství).

Státní správu vykonávají **vodoprávní úřady** a česká inspekce životního prostředí. Kontrolu nad jakostí povrchových vod stanovených vyhláškou ke koupání provádí okresní hygienik. Vodoprávními úřady jsou ministerstva jako ústřední vodoprávní úřad, kraje, obce a újezdní úřady na území vojenských újezdů (§ 35 zákona).

Jistou zvláštností je, že jako ústřední vodoprávní úřad vystupuje pět ministerstev, mezi nimiž je nyní i Ministerstvo obrany (§ 108). Kromě Ministerstva zemědělství, které má většinu působností, je to Ministerstvo životního prostředí ve věcech ochrany vod, Ministerstvo zdravotnictví ve věcech stanovení povrchových vod využívaných ke koupání a Ministerstvo dopravy a spojů, které vykonává působnost ústředního vodoprávního úřadu ve věcech užívání povrchových vod k plavbě. **Ministerstvo obrany vykonává působnost ústředního vodoprávního úřadu** ve druhém stupni veřejné správy ve věcech, v nichž je založena působnost újezdních úřadů.

Újezdní úřady vykonávají ve vodním hospodářství státní správu na území vojenských újezdů v rozsahu potřeb zajištění obrany státu a výcviku ozbrojených sil, nejde-li o působnosti dotýkající se poplatků, jejichž správu vykonává příslušný finanční úřad a sankcí (pokuty ukládá Česká inspekce životního prostředí). Výkon správy zajišťuje **újezdní úřad jako vodoprávní úřad** v prvním stupni, tj. jako obce v přenesené působnosti nebo pověřené obecní úřady, zanikající okresní úřady a orgány kraje v přenesené působnosti (§§ 105 až 107 zákona). Újezdní úřady tak získaly velmi významné postavení v oblasti státní správy a ve srovnání se zahraničím ojedinělé. (Poznámka: Ministerstvo obrany má již svěřený výkon státní správy ve funkci orgánů ochrany zemědělského půdního fondu na území vojenských újezdů zákonem č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu.)

K základní působnosti újezdních úřadů vojenských újezdů jako vodoprávních orgánů (resp. Ministerstva obrany v působnosti ústředního vodoprávního úřadu v dalším stupni správního řízení) patří:

1. Upravují, omezují, popřípadě zakazují obecní nakládání s povrchovými vodami.
2. Povolují pro potřeby jednotlivých občanů (domácností) odběr a jiné nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami, s výjimkou vypouštění odpadních vod do vod povrchových nebo podzemních, a zřizování, změny a odstraňování vodních děl, která s tímto odběrem nebo nakládáním souvisejí.
3. Rozhodují v případech, kdy jim přísluší povolovat vodní dílo, též o ostatních vodohospodářských záležitostech týkajících se tohoto vodního díla.
4. Vydávají souhlas ke stavbám jednotlivých obytných budov a k terénním úpravám v záplavových územích neovlivňujícím odtokové poměry.
5. Vyjadřují se k umístění, provedení, změně nebo odstranění stavby a zařízení nebo k provádění jiné činnosti, pokud takový záměr může ovlivnit vodní poměry, energetický potenciál, jakost nebo množství povrchových nebo podzemních vod v případech, v nichž jsou příslušné k udělení povolení nebo souhlasu. Vodoprávní úřad vydá vyjádření rovněž k využívání zdrojů přírodní minerální vod osvědčených podle lázeňského zákona.
6. Vyjadřují se ke stavbám, pokud rozhodujícím způsobem ovlivňují nakládání s vodami, ochranu vod nebo ochranu proti povodním.
7. Činit za mimořádné situace, zejména při nedostatku vody a při haváriích opatření, a to v případech přesahujících území okresu nebo možnosti okresního úřadu.
8. Spolupracovat s Ministerstvem zemědělství a s Ministerstvem životního prostředí při zajišťování sestavení programů opatření v oblastech povodí a kontrole jejich plnění. Při zajišťování sestavení a provádění kontroly plnění programů opatření v oblastech povodí si mohou vyžádat spolupráci odborných subjektů, subjektů sledujících jakost a zdravotní nezávadnost vod, orgánů ochrany přírody, sdružení občanů působících na úsecích ochrany životního prostředí, rybářství, vlastníků a provozovatelů vodovodů a kanalizací a popřípadě dalších orgánů.
9. Ukládat povinnost provést opatření, která stanoví ve veřejném zájmu programy opatření podle schváleného Plánu hlavních povodí ČR správcům povodí, správcům vodních toků, vlastníkům vodních děl nebo jiným osobám.
10. Kontrolovat provádění technicko-bezpečnostního dohledu nad vodními díly,
11. Rozhodovat o zařazení vodního díla do kategorií z hlediska technicko-bezpečnostního dohledu, pokud si to vyhradí.
12. Přípravovat ve spolupráci se správcem povodí podklady pro rozhodnutí o určení správce drobného vodního toku.

Ve své podstatě jde skutečně o obrovský rozsah pravomocí výkonu veřejné správy ve vodním hospodářství, která byla svěřena rezortu obrany státem. Může být kvalitně zajištěna pouze za předpokladu existence zvláštní funkce (tj. vodoprávního úřadu), obsazeného odborníkem na vodní hospodářství a státní správu. Určité znalosti se očekávají i z oblasti stavebního zákona neboť, jak je uvedeno v bodech 2. a 3. vykonává působnost **speciálního stavebního úřadu**. Tyto povinnosti již nemohou být přeneseny na jiný orgán rezortu Ministerstva obrany. Státní správu je nezbytné zajistit vodoprávními úřady I. stupně v újezdních úřadech vojenského újezdu a vodoprávním orgánem II. stupně na Ministerstvu obrany. Je nepochybné, že vojenská správa bude tuto část veřejné správy vykonávat za stát, tj. vládu a úřady nižších stupňů až po obce se ctí a stane se jím vzorem.

Vodní zákon dále určuje správce vodních toků podle kategorie jejich významnosti. Správu významných toků zajišťují právnické osoby zřízené podle zákona č. 305/2000 Sb., o povodích

tj. správci povodí Moravy, Odry, Labe, Vltavy a Ohře. Správu drobných vodních toků, kterou jsou oprávněny vykonávat obce, jejichž územím drobné vodní toky protékají, nebo fyzické a právnické osoby, jimž drobné toky slouží nebo s jejichž činností souvisejí.

Na území vojenských újezdů zajišťuje správu drobných vodních toků Ministerstvo obrany. Toky spravují příslušné vojenské ubytovací a stavební správy na pozemcích evidenčně vedených v sektoru 21 (pozemky určené pro výcvik) a Vojenské lesy a statky Praha na sektoru 16 (pozemky delimitované k hospodářské činnosti VLS ČR, s. p.).

3. Průzkum zahraničních armád

Průzkum o stavu **ochrany vod** a okrajově také **o ochraně některých druhů fauny a flóry** v souvislosti s výskytem povrchových vod by proveden formou dotazníku u dále uvedených států. Příležitostí k tomu byla **konference NATO a PFP o zavádění environmentálních systémů řízení do rezortů obrany**, která se konala na VVŠ PV ve Vyškově začátkem října 2002.

Průzkum zahrnoval rozsáhlou problematiku vodního hospodářství, včetně správních činností. Formulace dotazníku vycházely ze zkušeností získaných během řešení projektů pilotních studií výboru CCMS. Položené otázky byly připraveny tak, aby odpovídaly poznatkům reálné situace v podmínkách AČR a umožnily tak srovnatelnou analýzu. Podle odborného zaměření lze dotazy rozdělit do oblastí (a) práva životního prostředí jak obecného, tak i interního, (b) výkonu správy vodního hospodářství a ochrany přírody, a to jak z pohledu aktuálního stavu, tak i předpokládaného vývoje. Vojenská problematika se zabývala (c) úrovní centrálního řízení podle stupňů velení, ale zejména problematikou (d) vodního hospodářství v rámci vojenského újezdu, který je v současnosti jediným reálným výcvikovým prostorem. Bylo osloveno **dvánáct států**, z nichž tři státy participují v PFP. Jednalo se o tyto státy:

BELGIE (BE)	NIZOZEMSKO (NL)	ŠVÉDSKO (SE)
DÁNSKO (DE)	NORSKO (NO)	ŠVÝCARSKO (SW)
KANADA (CA)	RAKOUSKO (AT)	VELKÁ BRITÁNIE (UK)
NĚMECKO (GE)	ŠPANĚLSKO (SP)	SPOJENÉ STÁTY (US)

Na dotazy odpovídali pracovníci ministerstev obrany, kteří pracují v oblasti zavádění environmentálních systémů řízení v příslušných rezortech obrany. Jde tedy o osoby v problematice erudované, ve většině případech o důstojníky a ojediněle o civilní zaměstnance. Aktuálnost získaných údajů je vysoká, protože jak už bylo řečeno, vyplnění dotazníků proběhlo v prvním týdnu měsíce října tohoto roku.

Formulace otázek umožňovala jednoznačné odpovědi *ano* – *ne* v případech, kdy dotaz směřoval k jedno funkčním kritériím, ale i v případech potřeby, kdy umožňoval vícenásobnou odpověď. Takovéto určité zjednodušení bylo záměrně voleno s cílem získat u dotazovaného snadnou cestou co nejvíce odpovědí a dále získat odpovědi, umožňující snadnější srovnání.

4. Porovnání ochrany s AČR

Obecné závazné právní předpisy a interní normativní akty

Většina sledovaných armád má za povinnost chránit vody povrchové, podzemní, pitné a minerální, vyplývající z ustanovení příslušných zákonů a vyhlášek. Obdobné požadavky

podle obecně závazných předpisů plní i AČR. Armády Kanady a Nizozemska nemají povinnost ochrany vod v zákoně uloženou. Ozbrojené síly Německa nejsou povinny chránit pitné a minerální vody, ozbrojené síly Spojených států zase podzemní a minerální vody. Pro úplnost, minerální vody nejsou armádou chráněny též v Dánsku a Švýcarsku.

Reflexí je, že vnitřní interní normativní akty poskytují ochranu vodám na území výcvikových prostorů nebo při cvičeních v obdobném rozsahu jako obecně závazná právní úprava. Všechny armády států, vyjma již uvedené Kanady a Nizozemska, zakotvily ochranu do vnitřních předpisů rezortu. Je to asi nezbytné, i když ministerstva obrany tak víceméně dublují závazné předpisy (viz **tab. 1**).

Státy/ otázky	Povinnost podle zákona chránit vody: povrchové, podzemní, pitné, minerální	Ochrana vod ve VVP při cvičení ve vnitřních předpisech Ministerstva obrany	Ochrana vod v plánování (dokumentech) výcviku, cvičení, misích
BE	ANO	ANO	–
DE	minerální NE	ANO	ANO
CA	NE	NE	–
GE	pitné, minerální NE	ANO	ANO
NL	NE	NE	NE
NO	ANO	ANO	ANO
AT	ANO	ANO	ANO
SP	ANO	ANO	NE
SE	ANO	ANO	ANO
SW	minerální NE	ANO	ANO
UK	ANO	ANO	ANO
US	minerální, podzemní NE	ANO	ANO

Tab. 1: Ochrana vod v normativních aktech

K zajištění ochrany vod během plánovacího procesu, např. při výcviku, cvičeních a zahraničních misích přistupuje většina států, kromě Nizozemska a Španělska, které s ní nepočítají. Belgie a Kanada, i když v odpovědi neuvádí jasné ano s ní počítají, a to jak ve vlastních výcvikových prostorech v rámci environmentálního managementu k dosažení trvale udržitelného výcviku, tak i při zahraničních misích. Vůli v tomto směru vyjádřily v pracovní skupině při přípravě normy STANAG 7141 EP. Nově zřízený ekologický kurz ve škole NATO (NATO School - SHAPE) je výhradně zaměřen na ochranu životního prostředí při operačním plánování.

Vodní hospodářství ve výcvikových prostorech

Vlastníkem vod na územích určených pro výcvik je téměř výhradně stát ve všech sledovaných zemích. K dalším vlastníkům patří obec (Švýcarsko, Velká Británie), církev (Norsko, Rakousko), ale často i soukromý vlastník (Dánsko, Švédsko, Švýcarsko, Velká Británie). Stát zastupuje Ministerstvo obrany, které udržuje vodní toky a díla a provádí údržbu toků. Ministerstvo obrany bývá odpovědné i za dodržování pásem ochrany vod. Povinnosti vyplývající z vodního hospodářství zajišťuje zejména vlastník a uživatel vod; ve výcvikových prostorech to tedy bývají ozbrojené síly. V řadě zemí, obdobně jako je tomu i v ČR, nezastupitelnou úlohu sehrává obec, která zabezpečuje provozní činnost (Norsko, Švýcarsko, Velká Británie aj.), viz **tab. 2**.

Kromě Kanady, Rakouska a Španělska výcvikové prostory leží v ochranných pásmech pitné vody. Pitná voda, i když nemusí být ochranná pásma pitné vody vždy zřízena, je pak zdrojem zásobování ostatních rezortů a obyvatelstva vyjma Dánska, Německa a Spojených států. K zásobování cvičících vojsk slouží zejména dovoz pitné vody, vrty s pitnou vodou a vodovodní řád, podle druhu výcvikového prostoru. Stav je tedy srovnatelný s AČR (tab. 3).

Čistírny odpadních vod vypouštěných do vodních toků jsou u všech vojenských objektů Kanady, Nizozemska, Španělska, Švédska, Švýcarska a Velké Británie. Další státy, a to Belgie, Norsko, Rakousko a USA (tak jako je tomu v ČR) mají zařízení na čištění vod u většiny nebo u hlavních vojenských objektů. Pouze v Dánsku nejsou vypouštěné vody obvykle čištěny.

Vody ve vojenských výcvikových prostorech jsou využívány ekonomicky k chovu ryb, malé vodní elektrárny, zavlažování pozemků a splavnost dřeva (Dánsko, Norsko, Španělsko, Švýcarsko, Velká Británie, USA). V těchto zemích, tak jako u nás, slouží též k rekreaci a spor-

Státy/ otázky	Vlastnictví vod na územích určených pro výcvik	Odpovědnost za pásma ochrany vod, údržba toků a vodních děl na území VVP	Čištění odpadních vod vypouštěných z vojenských zařízení do toků
BE	stát	MO, MŽP	u hlavních zařízení
DE	stát, vlastník	MO, vlastník, uživatel	obvykle nečištěny
CA	MO, obec, stát	MO	u všech zařízení
GE	stát	obec, vlastník	u všech zařízení
NL	stát	MO, obec, vlastník	u všech zařízení
NO	stát, církev	obec	u většiny zařízení
AT	stát, církev	MŽP, stát	u většiny zařízení
SP	stát	stát	u všech zařízení
SE	stát, soukromník	vlastník	u všech zařízení
SW	stát, obec, vlastník	MO, obec, vlastník	u všech zařízení
UK	obec, vlastník, armáda	MO, MŽP, obec, vlastník	u všech zařízení
US	stát	zřizovatel	u většiny zařízení

Tab. 2: Vodní hospodářství ve výcvikových prostorech

Státy/ otázky	Výskyt VVP v ochranných pásmech pitné vody	Zabezpečení pitné vody pro cvičící vojska	VVP zdrojem pitné vody pro ostatní. resorty mimo armádu
BE	ANO	vrty vody, vodovodní řád	ANO
DE	ANO	dovoz vody	NE
CA	NE	—	ANO
GE	některé ano, většina ne	dovoz vody	NE
NL	ANO	dovoz vody, vrty vody	ANO
NO	ANO	vodovodní řád	ANO
AT	NE	dovoz vody, vrty vody	ANO
SP	—	dovoz vody, vrty vody, vodov. řád	ANO
SE	ANO	vodovodní řád	ANO
SW	ANO	vrty vody	ANO
UK	ANO	dovoz vody, vrty vody, vodov. řád	ANO
US	ANO	dovoz vody, vrty vody, vodov. řád	NE

Tab. 3: Pitná voda

tovnímu rybaření. Pouze tři země neuvádějí využití vod ve vojenských prostorech (Belgie, Německo a Norsko).

Ochrana vod

Prakticky není pochyby o tom, že znečišťovatel je povinen se podílet na odstraňování znečištění. U havarijního znečištění je to povinností i pro původce. Rozhodující roli dále sehrávají vždy velitelství posádky (výjimkou je pouze Španělsko, kde je problematika ošetřena Ministerstvem životního prostředí, regionem a obcí), dále pak Generální štáb a Ministerstvo obrany. V řadě zemí, tak jako v případě újezdního úřadu vojenského újezdu, jsou důležitým článkem též obce (v Kanadě, Německu, Nizozemsku, Norsku, Švýcarsku). Ve Spojených státech je odstranění havarijního znečištění výhradní záležitostí velitelství posádky.

Neexistuje stát, ve kterém by ochrana vod nepodléhala nějakému doзору. Na ochranu vod dohlíží z vládních orgánů zejména Ministerstvo obrany, ale i jiná ministerstva, např. Životního prostředí. Významnou úlohu sehrává státní správa na úrovni regionů a obcí. Regiony a nebo obce, ale často oba stupně, patří mezi základní orgány dozoru ochrany vod ve všech sledovaných zemích. V Nizozemsku a ve Velké Británii, obdobně jako je tomu v ČR, důležitou roli sehrávají vojenské orgány (regiony, posádky a útvary).

Státy/ otázky	Údržba toků ve VVP	Orgány dohlízející na ochranu vod	Odstraňování havarij- ního znečištění vod	Zařízení objektů na ochranu vod
BE	MO, MŽP	regiony, MO	velitel VVP, MO a gene- rální štáb	vlastní, provozuje
DE	vlastník, uživatel	státní, regiony, obce	původce znečištění, velitelství posádky, velitel VVP	provozuje
CA	MO, vlastník	obce	původce znečištění, velitelství posádky, velitel VVP, MO, gen. štáb, MŽP, obce	nevlastní, neprovozuje
GE	vlastník	regiony, obce	původce znečištění, velitel VVP, obce	vlastní, provozuje
NL	MO, obec, vlastník	státní, regiony, obce, MO, hl. velitelství, vel. voj. regionů, vel. posádek a útvarů	původce znečištění, velitelství posádky, velitel VVP, MO, gen. štáb, MŽP, obce	vlastní, provozuje
NO	obec	regiony, obce	původce znečištění, obce	nevlastní, neprovozuje
AT	MO	MO, státní, regiony	původce znečištění, velitelství posádky, velitel VVP	provozuje
SP	MO, MŽP	státní, regiony, obce	MŽP, obce, regiony	vlastní, provozuje
SE	vlastník	regiony	původce znečištění, velitelství posádky	nevlastní, neprovozuje
SW	MO, vlastník	MO, obce	původce znečištění, velitelství posádky, velitel VVP, MO, gen. štáb, obce	vlastní, provozuje
UK	MO, MŽP, obec, vlastník	MŽP, MO, státní, obce, vel. posádek	původce znečištění, velitel VVP, MŽP	vlastní, provozuje
US	zřizovatel	různé dle lokality	velitelství posádky	vlastní, provozuje

Tab. 4: Správa vodních toků

Zařízení na ochranu vod většina armád vlastní a provozuje. Výjimky nacházíme v Kanadě, Norsku a Švédsku, kde armády zařízení na ochranu vod nevlastní, a tudíž i neprovozují (tab. 4).

Vodohospodářské orgány rezortu obrany

V rámci průzkumu bylo zjištěno, že s výjimkou tří států (Německa, Norska a Španělska) jsou záležitosti vod předmětem agendy na všech rezortech obrany. Jde zejména o funkce na vyšší úrovni velení ministerstev, případně v příslušných odborech služeb.

Funkce vodohospodáře je potřebná nejen v rezortu obrany ČR, ale i v Belgii, Švýcarsku, Velké Británii a USA. Ostatních osm zemí samostatnou funkci vodohospodáře rezortu obrany nemá. Rakousko pocítuje nutnost tuto funkci mít, Švýcarsko a USA chtějí její působnost rozšířit.

Za vhodné je považováno vysokoškolské vzdělání vodohospodáře, případně středoškolské s příslušnou specializací.

Ochrana přírody

V problematice ochrany přírody byla pozornost věnována ochraně druhů rostlin a živočichů s důrazem na vodní druhy a vodní ptáky. Ochrana ptactva se řídí příslušnou směrnicí EU a Ramsarskou úmluvou, platnou k celosvětové ochraně vodního ptactva. Ptačí rezervace jsou zřízeny ve výcvikových prostorech všech států vyjma Španělska. V této souvislosti si dovoluji připomenout několik let starý návrh Direktorátu životního prostředí EU na udělení pokuty Španělsku za neplnění ochrany druhů tak přísné, jak vyžaduje příslušná směrnice. Ochrana ptáků je ve všech dotazovaných státech zajišťována bez problémů, potíže nečiní ani ekologičtí aktivisté. Ve výcvikových prostorech ČR je po provedené inventarizaci druhů ptáků navrhováno, vyjma újezdu Březina, ptačí rezervace zřídit před vstupem do EU.

5. Závěr

Tendence zajistit dokonalejší ochranu vod cestou prevence se odvíjí v pořadí nejprve podle vztahu státu ke globálním ekologickým problémům a jeho tradičnímu vztahu k přírodnímu bohatství vod (pozitivním příkladem je Norsko), důležitosti výkonu státní správy, a to i v přenesené působnosti rezortem Ministerstva obrany, jako je tomu v Belgii, Dánsku, Kanadě, Švýcarsku, Velké Británii a USA. Zřízením vodoprávních úřadů v rezortu Ministerstva obrany ČR podle nového vodního zákona nás řadí k těmto státům.

Vodoprávní úřady rezortu Ministerstva obrany ČR nemají zmocnění ukládat sankce. Oprávněna ukládat je Česká inspekce životního prostředí, a to i na území vojenského újezdu. Výkon státní správy vodoprávními úřady rezortu obrany se z tohoto hlediska jeví náročnější než v civilní sféře a vyžaduje od armády jistou pozici reprezentanta státu.

K plnění obecně závazných právních předpisů v rezortech obrany jsou vydávány analogické vnitřní předpisy. Právě existence vnitřního předpisu je nezbytná k zabezpečení ochrany vod při operačním plánování. Tento směr, v podobě institucionalizace operačního plánování se obecně prosazuje v rámci pracovních skupin CCMS, ETWG, EPWG a školy NATO-SHAPE.

Problematika vodního zákona je řešena obvykle na ministerstvech obrany, protože funkce vodohospodářského orgánu na nižších stupních výstavby je obvyklá u třetiny armád. Jak bylo uvedeno, není snahou zřízení funkce rušit. Projevuje se naopak tendence funkce rozšířit.

K zlepšení image na veřejnosti se projevuje snaha (snad vyjma USA) o větší spolupráci s veřejnou správou, zejména obecní. K tomu je potřeba zdůraznit zvláštnost postavení vodoprávních úřadů ve vojenských újezdech. Vykánávají funkce v rozsahu působnosti veškeré veřejné správy (od obce až po krajský úřad) a zákon jim ukládá jen spolupráci s Ministerstvem zemědělství a Ministerstvem životního prostředí. Správa vodních toků spočívá též na vojenských správách a organizaci vojenských lesů a statků. Formulace zákona příliš nenahrává větší spolupráci s veřejnou správou a veřejností. Ministerstvo obrany jako ústřední vodoprávní úřad je ve výkonu státní správy plně nezávislé.

V armádách je běžná ochrana přírody v souvislosti s existencí vod. Běžně jsou, v souladu s mezinárodní legislativou, zřizovány ptáčí rezervace a zajišťována ochrana vodních druhů fauny a flóry. K novým nástrojům prosazení ochrany vod pak patří implementace environmentálních systémů řízení (EMS) do rezortu Ministerstva obrany a respektování normy STANAG 7141 Environmentální ochrana při všech vojenských aktivitách.

Literatura:

- Joint NATO Doctrine for Environmental Protection During NATO Led Operations and Exercises. *STANAG 7141: Environmental Protection*. Edition 1. 23rd May, 2001. 10 p.
- Cross-Border Environmental Problems Emanating from Defence-Related Installations and Activities. *CCMS Pilot Study*, Phase I and II, NATO, 1992-1998.
- Environmental Aspects of Reusing Former Military Lands. *CCMS Pilot Study*, NATO, 1994-1998.
- Environmental Information in Military Training. General Session VI. *The 10th Annual Partnership for Peace Environmental Conference*. NATO and European Union Environmental Policies, Doctrine and Regulations: Implications for Military Planning, Operations, Training and Exercises, Brussels, USEUCOM, 13-17 May 2002.
- HAGEN, M. Content and Structure of Environmental Education at NATO School SHAPE. In *Forms of Environmental Education in the Armed Forces and Their Impact on Creation of Pro-environmental Attitudes*. Warsaw University, 13-14 September 2001.
- DVOŘÁK, J., VOPÁLKOVÁ, A. and KOMÁR, A. Preparation of NATURA 2000 Network and Its Relation to the Army of the Czech Republic. In *Records of Proceedings NTG/ASG ETWG*, Madrid: Annex H. 18-22 March 2002. 4 p.
- Zákon č. 254/2001 Sb. o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).
- Rozkaz ministra obrany ČR z 31. 5. 2002. *Věstník MO ročník 2002*.
- KOMÁR, A., PAVLÍKOVÁ, D. Tendence ochrany vod v armádách NATO. In *Sborník semináře Ochrana vod v rezortu MO*, VVŠ PV Vyškov, 2002.

Použité zkratky:

CCMS	- Committee on the Challenges of Modern Society
EMS	- Environmental Management System
ETWG	- Environmental Training Working Group
EPWG	- Environmental Protection Working Group
PFP	- Partnership for Peace
STANAG	- NATO Standardization Agreement